

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

Лі Ян

УДК378.011.3-051:781:39(043.3)

**ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-СЦЕНІЧНИХ УМІНЬ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ І ХОРЕОГРАФІЇ
В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ЗАЙЦЕВА Алла Віталіївна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, професор кафедри
педагогіки мистецтва та фортепіанного
виконавства.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЄРЕМЕНКО Ольга Володимирівна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка,
завідувач кафедри хореографії та
музично-інструментального виконавства;

кандидат педагогічних наук, доцент
ПАРФЕНТЬЄВА Ірина Петрівна,
Миколаївський національний
університет імені В.О. Сухомлинського,
доцент кафедри музичного мистецтва.

Захист відбудеться 27 червня 2019 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 27 травня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап реформування освітньої сфери відрізняється інтеграцією її в освітній світовий простір, що визначає шляхи оптимізації підготовки майбутніх учителів музики і хореографії до продуктивної діяльності з учнями. Актуальність проблеми формування музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів України та Китаю визначається сучасними вимогами до підготовки майбутніх фахівців. Сучасні гуманістичні тенденції детермінують наявність певного комплексу професійно-особистісних якостей у суб'єктів мистецької освіти, зокрема умінь переконливого тлумачення художньо-образного змісту творів музичного та сценічного мистецтва.

З цієї позиції актуалізується значення формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання. Оскільки уміння є здатністю належним чином виконувати певні дії, то вони передбачають необхідність використання раніше накопиченого особистісного досвіду і певних знань. З огляду на це, сформованість у студентів факультетів мистецтв музично-сценічних умінь доцільно розглядати як одну з важливих фахових характеристик сучасного вчителя музичного мистецтва і хореографії.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях (І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кан-Калік, В. Сластьонін та ін.) та мистецькій педагогіці (Ю. Волкова, А. Зайцева, В. Костюков, Н. Мозгальова, Г. Падалка, О. Реброва, О. Рудницька, Г. Ципін та ін.) уміння розглядаються як здатність належно виконувати певні дії, що засновані на доцільному використанні особистістю набутих знань і навичок. Уміння також передбачають використання раніше набутого досвіду, певних знань.

Актуальність обраної проблеми формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання посилюється необхідністю розв'язання існуючих у теорії та практиці певних протиріч, а саме:

- між вимогами сучасної освітньої парадигми щодо актуалізації інтегративної складової мистецької освіти та недостатньою її реалізацією в практичному навчанні учнів;

- між істотним підвищенням вимог до якості підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів та недостатньою обґрунтованістю концептуальних основ формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії;

- між певною розрізненістю викладання студентам факультетів мистецтв педагогічних університетів мистецьких дисциплін та комплексної підготовки до їх практичного використання;

- між істотними вимогами до формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання та засобами і прийомами їх практичного використання у виконавській діяльності;

- між значущістю формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання та недостатньою розробленістю методичних засад їх проектування і реалізації в процесі підготовки майбутнього викладача мистецько-педагогічної галузі.

У контексті значущості синкретизму музики і хореографії формування музично-сценічних умінь студентів у процесі фахового навчання постає значущою проблемою мистецької освіти.

Соціально-педагогічна значущість проблеми формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання, розробка шляхів оптимізації цього виду педагогічної діяльності, актуальність, своєчасність та недостатній рівень дослідження окресленої проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол № 5 від 26 грудня 2015 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 6 від 28 лютого 2016 року).

Мета дослідження - розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання.

Об'єкт дослідження - процес фахової підготовки майбутніх учителів музики і хореографії на факультетах мистецтв педагогічних університетів.

Предмет дослідження - методичні засади формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки.

Виходячи з мети дослідження, нами були поставлені наступні **завдання**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній науці та мистецтвознавстві.
2. Визначити сутність, зміст, компонентну структуру та функції музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.
3. Розробити критерії, показники, встановити рівні та розробити методику діагностики сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

4. Визначити принципи і розробити педагогічні умови формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

5. Розробити методичну модель музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання.

6. Експериментально перевірити методичну модель формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Методологічну основу дослідження становлять: концепція сучасної філософії освіти, зорієнтована на формування творчої особистості; основні положення системного підходу як методологічного підґрунтя вивчення мистецько-педагогічних фактів, явищ, процесів; концептуальні положення теорії педагогічної праксеології в підготовці студентів; базові принципи теорії пізнання (науковість, діалектичність, об'єктивність, історизм, цілісність, інтегративність, взаємозв'язок та взаємозумовленість явищ та процесів дійсності тощо).

Методи дослідження. Для розв'язання поданих завдань використані загальнонаукові методи:

- аналітичний – для вивчення філософських, психолого-педагогічних, методичних та мистецтвознавчих досліджень, нормативних документів, а також реального досвіду викладачів вищих музично-педагогічних закладів з метою встановлення рівня теоретичного й практичного розв'язання проблеми;

- системний – для з'ясування сукупності елементів, що знаходяться у відношеннях та зв'язках між собою та створюють певну цілісність та єдність фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії;

- порівняльний – для виявлення процесу передумов наступності та послідовності на різних етапах формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання;

- узагальнення – для визначення наукового апарату дослідження, формулювання його концептуальних положень та висновків;

- структурний – для виявлення компонентної структури музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання;

- моделювання – для дослідження процесів шляхом конструювання моделі музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії, що відображає взаємозв'язки між елементами означеного феномена;

- спостереження, обговорення, опитування, порівняння – для виявлення рівнів оволодіння студентами музично-сценічними вміннями;

- оцінювання – для систематичного дослідження складових характеристик музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання;

- експериментальний – для аналізу реального стану досліджуваного явища, відстеження динаміки, перевірки ефективності впровадження авторської методики формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії;

- статистичний – для доведення достовірності й ефективності результатів педагогічного експерименту.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- розроблені: структура (мотиваційно-пізнавальний, когнітивно-орієнтаційний, емоційно-корекційний, комунікативно-артистичний компоненти), критерії, показники сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії та поетапна методика їх формування;

- визначено: наукові підходи та принципи формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Уточнено поняття «формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки».

Подальший розвиток отримали: методи та засоби комплексної діагностики сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії; методичні засади фахової підготовки вчителів мистецьких дисциплін.

Розширено теоретико-методологічну основу формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його теоретичні висновки та експериментальні результати можуть слугувати оновленню змісту навчальних курсів з методики музичної освіти, розробці методичних рекомендацій з формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки. Виділені специфічні особливості підготовки китайських студентів до формування музично-сценічних умінь з урахуванням їх національних, ментальних і культурних особливостей, що дозволяє інтегрувати результати дослідження в освітнє середовище Китаю.

Апробація результатів дослідження проводилась у процесі виступів і обговорень основних положень та результатів дослідження на науково-методичних і науково-практичних конференціях, педагогічних нарадах. Міжнародних: «Педагогічних читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької» (Київ, 2015-2017), «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2015, 2017); «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики» (Київ, 2014); «Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін» (Херсон, 2016; 2017); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Час мистецької освіти: традиції і новаторство»(Харків, 2016);на засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського та щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, 2015-2018).

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в освітній процес: факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 07-10/1189 від 30.06. 2018 р.), Інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка № 94 від 06. 03. 2019р.), Донбаського державного педагогічного університету (довідка № 68-19-92 від 31.01. 2019 р.).

Вірогідність і аргументованість результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних позицій; музикознавчим та психолого-педагогічним аспектами; використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; проведеною дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розроблених методичних рекомендацій; позитивними наслідками впровадження в освітній процес факультетів мистецтв педагогічних університетів розроблених методичних рекомендацій.

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено в 9 одноосібних публікаціях, 5 з яких надруковано в провідних фахових виданнях України з педагогіки, 1 – у міжнародному науковому виданні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається: з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (211 найменувань, з них 9 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації становить: 227 сторінок, з них 181 - основного тексту. Робота містить 20 таблиць, 3 рисунки, що разом з додатками становить 35 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, методи дослідження, розкрито методологічну основу, наукову новизну дисертаційного дослідження, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію та впровадження результатів дисертації.

У **першому розділі** дисертації – *«Теоретичні засади дослідження музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів»* – здійснено теоретичне дослідження проблеми формування музично-сценічних умінь, визначено основні підходи до означеного феномена, розроблено компонентну структуру, наведено авторське розуміння сутності формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Проведений психолого-педагогічний аналіз дозволив в узагальненому вигляді визначити уміння як оволодіння студентами способами успішного виконання певних дій, що засновані на використанні майбутнім учителем набутих знань і навичок. Утворення умінь є складним процесом аналітико-

синтетичної діяльності кори великих півкуль головного мозку, в ході якого створюються й закріплюються асоціації між завданням, необхідними для його виконання знаннями та застосуванням знань на практиці. Аналіз наукових робіт та практичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва і хореографії (А. Болгарський, А. Зайцева, А. Козир, Г. Падалка, О. Щолокова, Мінь Шаовей, Радван Нассіб, Цзінь Нань, Ян Хун Нянь, Чжан Цзянь Го та ін.) дозволив встановити, що музично-сценічні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва і хореографії вирізняються складністю і багатогранністю.

Формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії проходить певні стадії, а саме: ознайомлення та усвідомлення смислу вмінь; початкове ознайомлення з ними; самостійне й дедалі точніше й більш якісне виконання практичних завдань, що дозволяє студентам самостійно застосовувати набуті знання.

У зв'язку з проведеним аналізом наукових джерел з мистецької освіти, ми інтерпретуємо поняття *«музично-сценічні уміння» майбутнього вчителя музичного мистецтва і хореографії* як складний комплекс інтелектуальних, емоційних, вольових, регулятивних, художньо-творчих якостей, що обумовлюють його здатність до артистичного втілення художнього образу в процесі музично-сценічної діяльності на основі засвоєння спеціальних знань, навичок та практичного фахового досвіду.

Основними науковими підходами формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії нами окреслено: системний, герменевтичний, особистісно-орієнтований, ціннісний, поліхудожній, акмеологічний, творчо-виконавський.

Структура формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії охоплює чотири блоки компонентів: *мотиваційно-пізнавальний, когнітивно-орієнтаційний, емоційно-корекційний, комунікативно-артистичний*, кожен з яких характеризується певним змістом і виконує конкретні функції. *Мотиваційно-пізнавальний* компонент у структурі музично-сценічних умінь виконує мотиваційну функцію, що передбачає наявність у студентів потреб систематично здійснювати підготовку до музично-сценічної діяльності та усвідомлювати значущість оволодіння музично-сценічними уміннями. *Когнітивно-орієнтаційний* компонент характеризує ступінь обізнаності студента щодо специфіки музично-сценічної діяльності, усвідомлення її місця та значення з-поміж інших видів фахової підготовки. *Емоційно-корекційний компонент* безпосередньо пов'язаний із розвитком умінь розуміти, осмислювати і керувати емоціями, що виникають у студентів у процесі музично-сценічної діяльності. Функціонування цього компонента передбачає здатність до регулювання емоційно-психологічного забарвлення музично-сценічного процесу, уміння емоційно-образної концентрації (зосередження на художньо-змістовній сутності музично-сценічного образу). *Комунікативно-артистичний компонент* передбачає здатність учителя до спілкування з учнями засобами музично-сценічного мистецтва, уміння

артистичного втілення художнього образу в музично-сценічній діяльності; володіння соціальною перцепцією, увагою, уміннями встановлювати емоційно-психологічний контакт з іншими учасниками музично-сценічної дії, слухацькою аудиторією.

Основними функціями формування музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів визначено: системно-цілісну, пізнавальну; операційну, сугестивну, гедоністичну, прогностичну, креативну.

У **другому розділі** дисертації – «*Методичні основи формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії*» – обґрунтовано систему принципів фахової підготовки студентів, визначено критерії та показники означеного феномена, наведено методичну модель і педагогічні умови формування музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Обґрунтована система принципів формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії охоплює: принцип спрямованості навчання на практичне музично-сценічне виконавство; принцип рефлексивності; принцип творчої самореалізації студентів факультетів мистецтв у музично-сценічній діяльності. *Принцип спрямованості навчання на практичне музично-сценічне виконавство* забезпечує майбутнім учителям музики і хореографії саморух до реалізації поставленої мети. Цей принцип сприяє розвитку самостійності та ствердження власних поглядів студентів на систему засвоєння знань, умінь та навичок, які б дозволили знаходити особистісні шляхи вирішення складних завдань у процесі музично-сценічної діяльності. *Принцип рефлексивності* відіграє особливе значення в процесі формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії, адже він дозволяє усвідомлювати отримані мистецькі здобутки, адекватно оцінювати результати використання власних артистичних умінь у виконавській діяльності та порівнювати їх з досягненнями інших студентів. *Принцип творчої самореалізації студентів факультетів мистецтв у музично-сценічній діяльності*, що стимулює їх на одержання оригінальних рішень за допомогою спеціально орієнтованих прийомів і методів навчання. Саме творча самореалізація у музично-сценічній діяльності доповнює опановані знання і вміння багатством внутрішніх переживань, активізує підсвідомість у створенні цілісного, яскравого художньо-сценічного образу.

Критеріями сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії визначено: *міру сформованості позитивного ставлення до музично-сценічної діяльності* (показники: наявність потреб у систематичному здійсненні музично-сценічної діяльності; усвідомленість значущості формування музично-сценічних умінь); *ступінь здатності майбутніх учителів музики та хореографії до адекватного осмислення та аналізу результатів музично-сценічних дій* (показники: обізнаність щодо специфічних рис музично-сценічної діяльності; вміння визначати логіку музично-сценічних дій, оперувати музично-сценічним

тезаурусом); *міру здатності студентів факультетів мистецтв до коригування емоційних реакцій в процесі музично-сценічної діяльності* (показники: здатність до регуляції емоційно-психологічного забарвлення музично-сценічного процесу; уміння емоційно-образної концентрації в процесі створення музично-сценічного образу); *ступінь здатності майбутніх учителів музики та хореографії до творчої музично-сценічної діяльності* (показники: вміння артистичного втілення художнього образу в музично-сценічній діяльності; вміння встановлювати емоційно-психологічний контакт з іншими учасниками музично-сценічної дії, слухачькою аудиторією. Визначені критерії і показники уможливають перевірку сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії як цілісного явища.

У дисертації розроблено *педагогічні умови* формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії, а саме: активізація навчальної діяльності студентів за рахунок широкого використання інтерактивних технологій; створення ситуацій опосередкованого керівництва творчо-інтерпретаційною діяльністю учнів; актуалізація використання активно-дієвих методів фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Представлено методичну модель формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії, що від постановки мети й основних завдань охоплює: наукові підходи (системний, герменевтичний, особистісно-орієнтований, ціннісний, поліхудожній, акмеологічний, творчо-виконавський); функції (системно-цілісна, пізнавальна; операційна, сугестивна, гедоністична, прогностична, креативну); основні принципи (спрямованості навчання на практичне музично-сценічне виконавство, рефлексивності, самореалізації студентів факультетів мистецтв у музично-сценічній діяльності); педагогічні умови (активізація навчальної діяльності студентів за рахунок широкого використання інтерактивних технологій; створення ситуацій опосередкованого керівництва творчо-інтерпретаційною діяльністю учнів; актуалізація використання активно-дієвих методів фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів); етапи педагогічної роботи (спонукально-цільовий, змістовно-оцінювальний, сугестивно-регулювальний, творчо-модельючий); ефективні методи формування музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв, що разом становить повний технологічно-методичний цикл.

У **третьому розділі** – *«Дослідно-експериментальна робота з формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії»* – проведено діагностику означеного феномена, визначено рівні його сформованості в майбутніх учителів музики та хореографії, експериментально перевірено ефективність авторської поетапної методики формування музично-сценічних умінь студентів у процесі фахового навчання.

Експериментальне дослідження проводилось відповідно перебігу констатувального, формувального та контрольного етапів дослідно-

експериментальної роботи. З метою моніторингу рівнів сформованості музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв була розроблена діагностична методика, зміст якої склали педагогічні спостереження, відео-спостереження, анкетування, письмові опитування, тестування, практично-творчі завдання, метод експертних оцінок тощо. У результаті проведення констатувального експерименту визначено три рівні сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії: високий, середній, низький.

Високий рівень сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії характеризується стійким позитивним ставленням до музично-сценічної діяльності, яскраво вираженою потребою систематичного здійснення музично-сценічної діяльності й усвідомленням необхідності формування музично-сценічних умінь. Даній категорії студентів властивий прояв ґрунтовних знань щодо специфіки музично-сценічної діяльності, аналізу логіки розгортання сценічної дії, навичок мізансценування й створення візуально-пластичних композицій. Високий рівень притаманний студентам, які здатні яскраво відтворювати візуально-пластичний образ у процесі музично-сценічної діяльності. Їм властива естетична привабливість й технічна досконалість сценічних рухів, інформативна чіткість й вільність у застосуванні візуально-пластичних жестів, їх повна узгодженість із характером музики, що забезпечує ефективність організації процесу музично-хореографічної діяльності. Студенти із високим рівнем сформованості музично-сценічних умінь здатні до свідомого коригування емоційних реакцій, цілковитої концентрації у створенні музично-сценічного образу, адекватної самооцінки власної музично-сценічної діяльності. Вони володіють художньою мірою у застосуванні міміки, пантоміміки, здатні заряджати учасників музично-сценічної дії відповідними емоціями, встановлювати емоційно-психологічний контакт із слухачською аудиторією.

Середній рівень сформованості музично-сценічних умінь характерний студентам, які усвідомлюють їх значущість у діяльності вчителя музики і хореографії, легко захоплюються музично-сценічною діяльністю, але проявляють інтерес ситуативно, відповідно до музично-хореографічного матеріалу. Студенти даного рівня володіють елементарними знаннями щодо створення візуально-пластичних композицій, навичками мізансценування й аналізу логіки розгортання сценічної дії, водночас не здатні у повній мірі відтворити візуально-пластичний образ у процесі музично-сценічної діяльності. Їх характеризує достатня естетична й технічна відпрацьованість сценічних рухів (внутрішня свобода в застосуванні жестів, здатність до їх мимовільної зміни, артикуляційна чіткість), повна узгодженість між сценічними рухами та характером музики, достатня ефективність візуально-пластичних жестів, що організують процес музично-хореографічної діяльності. Проте усі ці прийоми у відтворенні музично-сценічного образу носять формальний характер, позбавлені емоційності й яскравості. Цих студентів відрізняє здатність до

встановлення продуктивного емоційно-психологічного й візуального контакту з учасниками музично-сценічної дії, слухацькою аудиторією. Водночас, представники середнього рівня здатні до регуляції власних емоційних реакцій у процесі виконання музично-сценічної дії, але лише за умови присутності зовнішнього педагогічного контролю.

Низький рівень сформованості музично-сценічних умінь властивий студентам, які проявляють упереджено негативне ставлення до виконання музично-сценічної діяльності, вирізняються відсутністю потреби її систематичного вдосконалення. Дана категорія студентів не усвідомлює значущості музично-сценічних умінь у діяльності вчителя музики і хореографії, що зумовлено незадовільним рівнем обізнаності щодо специфіки виконання музично-сценічної діяльності, відсутністю елементарних навичок створення візуально-пластичної інтерпретації, проектування й аналізу логіки музично-сценічних дій. Під час виконання музично-сценічної діяльності студенти низького рівня не здатні до тривалої концентрації уваги у створенні музично-сценічного образу. Під час виконання музично-сценічної діяльності студенти, віднесені нами до низького рівня, не здатні до тривалої концентрації уваги у створенні музично-сценічного образу; виявляють інертність моторики і скутість рухів, або, навпаки, невідповідність пластики сценічних рухів логіці музичного смислу. Через надмірне хвилювання їм важко контролювати свої сценічні дії, їх міміка є маловиразною, погляд байдужий, понурий. Вони не здатні утримувати увагу глядачів, встановлювати емоційно-психологічний контакт з учасниками музично-сценічної дії та слухацькою аудиторією.

Результати констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи свідчать про те, що більшість досліджуваних студентів володіють низьким рівнем сформованості музично-сценічних умінь (48,3%). Чисельним є відсоток тих, хто продемонстрував середній рівень (38,0%), а респондентів із високим рівнем музично-сценічних умінь виявлено недостатньо, лише 12,8%. Превалювання низького і середнього рівнів сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії, на нашу думку, обумовлено недостатньою розробленістю досліджуваної проблеми, відсутністю методичного забезпечення процесу формування означених умінь, обмеженістю праксеологічних чинників у процесі фахової підготовки студентів до концертно-виконавської діяльності.

Впровадження експериментальної методики формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процес фахового навчання здійснювалось у відповідності до визначених етапів: *спонукально-цільового, змістовно-оцінювального, сугестивно-регулювального, творчо-моделюючого.*

Перший етап – *спонукально-цільовий* - був спрямований на формування позитивного ставлення студентів до музично-сценічної діяльності, потреби її систематичного здійснення, усвідомлення цінності і важливості музично-сценічних умінь у здійсненні фахової діяльності учителя музики і хореографії

(від свідомого цілепокладання до конструктивного коригування способів музично-сценічної діяльності). Кінцева мета спонукально-цільового етапу передбачала забезпечення цілеспрямованості, осмисленості внутрішнього плану дій майбутнього фахівця щодо удосконалення його музично-сценічної діяльності. Методичний супровід даного етапу забезпечували методи інтерактивного навчання (активного спостереження, метод дебатів, групового діалогу), інноваційного мистецького навчання (відео-презентації, коментування відеоматеріалу, демонстраційно-образні), емоційні методи мотивації студентів (створення ситуації успіху, заохочення, стимулююче оцінювання, вільний вибір завдання) та самомотивації, психологічні аутотренінги та ін.

Другий, змістовно-оцінювальний етап був підпорядкований формуванню когнітивно-орієнтаційного компоненту, обізнаності майбутніх учителів музики і хореографії щодо специфічних рис музично-сценічної діяльності, уміння визначати логіку музично-сценічних дій й оперувати музично-сценічним тезаурусом. Експериментальна методика даного етапу передбачала впровадження низки ефективних методів: пояснювально-ілюстративні, узагальнення, схематизації, перегрупування музично-хореографічної інформації, метод емоційно-сислового аналізу, метод інтерпретації просторово-часових елементів авторського тексту, вербалізації змісту хореографічного тексту, візуально-вербального діалогу, метод постановки хореографічних етюдів, варіативної розробки програми хореографічної постановки, танцювально-імітаційні етюди, метод побудови емоційної партитури танцю.

Третій, сугестивно-регулювальний етап був спрямований на формування емоційно-корекційного компоненту, здатності студентів до регуляції емоційно-психологічного забарвлення музично-сценічного процесу та уміння емоційно-образної концентрації в процесі створення музично-сценічного образу. Завдання даного етапу передбачали формування у студентів уміння аналізувати власний емоційний стан під час сценічного виступу, виокремлювати головні смислові акценти сценічної поведінки, усвідомлювати нерозривний зв'язок між позитивним емоційним самопочуттям і контролем за власними музично-сценічними діями. Методичний супровід даного етапу забезпечувала система методів: безпосереднього і опосередкованого самоаналізу, метод оперативного самоконтролю, візуалізації музичного образу, відеофіксації міміки і пантоміміки, постановки пантомімічних і статичних етюдів з використанням музично-сценічних образів, пластичні ігри-моделювання, методи самостимулювання.

Четвертий, творчо-моделюючий етап формувального експерименту спрямовувався на формування комунікативно-артистичного компоненту, зокрема, уміння артистичного втілення художнього образу в музично-сценічній діяльності, встановлення емоційно-психологічного контакту з іншими учасниками музично-сценічної дії, слухацькою аудиторією, що проявляється здатністю до перевтілення, відчуття внутрішньої свободи, пошуку

нестандартних рішень у розв'язанні художньо-творчих завдань. Методичне забезпечення заключного етапу формувального експерименту склали: метод пластичного інтонування, візуально-пластичного втілення художнього образу, індивідуальної й групової візуально-пластичної імпровізації, театралізації музичних творів, створення драматургії хореографічної композиції, метод відеофіксації візуального контакту, самовипробування.

Результати підсумкового діагностичного зрізу свідчать про значну відмінність рівнів сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання. Узагальнені кількісні показники проведеного експериментального дослідження відображені у таблиці 1.

Таблиця 1

Стан сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії після формувального експерименту

Рівні сформованості музично-сценічних умінь студентів у процесі фахового навчання за компонентами														музично-сценічні уміння		рівні		
спонукально-цільовий				змістовно-оцінювальний				сугестивно-регулювальний				експресивно-модельюючий						
ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ			ЕГ	КГ
аб	%	А	б	%	А	б	%	аб	%	аб	%	А	б	%	аб		%	аб/%
11	27,5	7	17,5	8	20,0	5	12,5	5	12,5	3	7,5	5	12,5	2	5,0	7/17,5	4/10,0	В
21	52,5	19	47,5	20	50,0	18	45,0	19	47,5	19	47,5	19	47,5	14	35,0	20/50,0	17/42,5	С
8	20,0	14	35,0	12	30,0	17	42,5	16	40,0	18	45,0	16	40,0	24	60,0	13/32,5	19/47,5	Н

Статистична обробка результатів контрольного експерименту дозволила констатувати, що у студентів експериментальних груп відбулись позитивні зрушення за всіма рівнями розвитку музично-сценічних умінь: високий рівень, у порівнянні із початковою діагностикою, зріс на +12,5% (з 5,0% до 17,5%), середній також збільшився на +15,0% (з 35,0% до 50,0%), натомість низький скоротився на -27,5% (з 60,0% до 52,5%). Результати обчислення рівнів сформованості музично-сценічних умінь досліджуваних контрольних груп виявились неочікуваними. Фіксуючи у ході проміжної та кінцевої діагностики незначні позитивні зрушення у сформованості окремих компонентів досліджуваного феномена, в кінцевому результаті реальних змін майже не відбулось: високий рівень сформованості музично-сценічних умінь в КГ не зазнав змін, як і до експерименту він становить =10,0%, лише на +2,5% зросла

кількість студентів середнього рівня (з 40,0% до 42,5%) за рахунок зменшення представників низького (з 50,0% до 47,5%).

У результаті порівняння рівнів сформованості музично-сценічних умінь студентів експериментальних і контрольних груп, можемо зробити висновок про дієвість розробленої нами методики. Істотна різниця, яка була простежена у числових показниках обох досліджуваних груп свідчить про її ефективність. Отже, порівняльний аналіз результатів дослідження дозволив виявити позитивну динаміку формування музично-сценічних умінь студентів експериментальної групи, що свідчить про ефективність експериментальної методики й доцільність її впровадження в процес фахового навчання майбутніх учителів музики і хореографії.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії в процесі фахового навчання, що знайшло відображення в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці означеного процесу та відповідно розробленої поетапної авторської методики. У результаті проведеного дослідження отримано наступні висновки.

1. Аналіз науково-методичної літератури та практики дозволив з'ясувати, що однією з актуальних проблем сьогодення в підготовці студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до продуктивної роботи з учнями є формування їх музично-сценічних умінь. Попри значну кількість науково-методичних робіт з фахового навчання майбутніх учителів музики та хореографії, поза увагою науковців лишилась проблема стабільності формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії, а саме: ознайомлення та усвідомлення смислу умінь; початкове ознайомлення з музично-сценічними вміннями; самостійне й дедалі точніше й більш якісне виконання практично-виконавських завдань, що дозволяє студентам самостійно застосовувати набуті знання й певною мірою сприяє модернізації навчального процесу на факультетах мистецтв.

2. У результаті проведеного дослідження визначено, що музично-сценічні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва і хореографії є складним комплексом інтелектуальних, емоційних, вольових, регулятивних, художньо-творчих якостей, що обумовлюють здатність студентів факультетів мистецтв до артистичного втілення художнього образу в процесі музично-сценічної діяльності на основі засвоєння спеціальних знань, навичок та практичного фахового досвіду. Основними функціями музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів визначено: системно-цілісну, пізнавальну; операційну, сугестивну, гедоністичну, прогностичну, креативну.

Структура музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії охоплює чотири блоки компонентів: мотиваційно-пізнавальний, когнітивно-орієнтаційний, емоційно-корекційний, комунікативно-артистичний, кожен з яких характеризується певним змістом і виконує конкретні функції. Мотиваційно-пізнавальний компонент у структурі музично-сценічних умінь виконує мотиваційну функцію, що передбачає наявність потреб у студентів факультетів мистецтв систематично здійснювати підготовку до музично-сценічної діяльності та усвідомлювати значущість оволодіння ними музично-сценічними вміннями. Когнітивно-орієнтаційний компонент характеризує обізнаність майбутнього вчителя музики та хореографії щодо специфіки музично-сценічної діяльності, усвідомлення її місця та значення з-поміж інших видів фахової підготовки. Емоційно-корекційний компонент безпосередньо пов'язаний із розвитком умінь розуміти, осмислювати і керувати емоціями, що виникають у студентів у процесі музично-сценічної діяльності. Функціонування цього компонента передбачає здатність до регулювання емоційно-психологічного забарвлення музично-сценічного процесу, вміння емоційно-образної концентрації (зосередження на художньо-змістовній сутності музично-сценічного образу). Комунікативно-артистичний компонент передбачає здатність учителя музичного мистецтва та хореографії до спілкування з учнями засобами музично-сценічного мистецтва, вміння артистичного втілення художнього образу в музично-сценічній діяльності; володіння соціальною перцепцією, увагою, вміннями встановлювати емоційно-психологічний контакт з іншими учасниками музично-сценічної дії, слухацькою аудиторією.

3. Критеріями сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії визначено: міру сформованості позитивного ставлення до музично-сценічної діяльності (показники: наявність потреб у систематичному здійсненні музично-сценічної діяльності; усвідомленість значущості формування музично-сценічних умінь); ступінь здатності майбутніх учителів музики та хореографії до адекватного осмислення та аналізу результатів музично-сценічних дій (показники: обізнаність щодо специфічних рис музично-сценічної діяльності; вміння визначати логіку музично-сценічних дій, оперувати музично-сценічним тезаурусом); міру здатності майбутніх учителів музики та хореографії до коригування емоційних реакцій в процесі музично-сценічної діяльності (показники: здатність до регуляції емоційно-психологічного забарвлення музично-сценічного процесу; вміння емоційно-образної концентрації в процесі створення музично-сценічного образу); міру здатності майбутніх учителів музики та хореографії до творчої музично-сценічної діяльності (показники: вміння артистичного втілення художнього образу в музично-сценічній діяльності; вміння встановлювати емоційно-психологічний контакт з іншими учасниками музично-сценічної дії, слухацькою аудиторією. Визначені критерії і показники

уможливлють перевірку сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії як цілісного явища.

Відповідно до означеного критеріального апарату визначено рівні сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії: високий, середній, низький, що відрізняються стійкістю позитивного ставлення до музично-сценічної діяльності, естетичною привабливістю й технічною досконалістю сценічних рухів, здатністю до коригування емоційних реакцій та до адекватної самооцінки власної музично-сценічної діяльності. Результати констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи засвідчили переважання низького рівня сформованості музично-сценічних умінь у майбутніх учителів музики і хореографії.

4. Обґрунтовано *принципи* формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії, а саме: принцип спрямованості навчання на практичне музично-сценічне виконавство; принцип рефлексивності; принцип творчої самореалізації студентів факультетів мистецтв у музично-сценічній діяльності. Розроблено *педагогічні умови* формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії, а саме: активізація навчальної діяльності студентів за рахунок широкого використання інтерактивних технологій; створення ситуацій опосередкованого керівництва творчо-інтерпретаційною діяльністю учнів; актуалізація використання активно-дієвих методів фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

5. Представлено методичну модель формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії, що від постановки мети й основних завдань охоплює: наукові підходи (системний, герменевтичний, особистісно-орієнтований, ціннісний, поліхудожній, акмеологічний, творчо-виконавський); функції (системно-цілісна, пізнавальна; операційна, сугестивна, гедоністична, прогностична, креативну); основні принципи (спрямованості навчання на практичне музично-сценічне виконавство, рефлексивності, самореалізації студентів факультетів мистецтв у музично-сценічній діяльності); педагогічні умови (активізація навчальної діяльності студентів за рахунок широкого використання інтерактивних технологій; створення ситуацій опосередкованого керівництва творчо-інтерпретаційною діяльністю учнів; актуалізація використання активно-дієвих методів фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів); етапи педагогічної роботи (спонукально-цільовий, змістовно-оцінювальний, сугестивно-регулювальний, творчо-моделюючий); ефективні методи формування музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв, що разом становить повний технологічно-методичний цикл.

6. Запропонована методика передбачає певну послідовність формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії, що

орієнтується на впровадження етапів: *спонукально-цільового, змістовно-оцінювального, сугестивно-регульовального, творчо-моделюючого*.

Мету першого (*спонукально-цільового*) етапу спрямовано на формування позитивного ставлення студентів до музично-сценічної діяльності, *другий (змістовно-оцінювальний)* етап, підпорядковано розширенню і збагаченню обізнаності майбутніх учителів музики і хореографії щодо специфічних рис музично-сценічної діяльності, формуванню умінь визначати логіку музично-сценічних дій й оперувати музично-сценічним тезаурусом. Третій (*сугестивно-регульовальний*) етап спрямовано на формування здатності до регуляції емоційно-психологічного забарвлення музично-сценічного процесу. Четвертий (*творчо-моделюючий*) етап спрямовується на формування здатності до артистичного втілення художнього образу в музично-сценічній діяльності та встановлення емоційно-психологічного контакту зі слухацькою та глядацькою аудиторіями.

Методичний супровід процесу формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії складають такі методи і прийоми: методи інтерактивного навчання (активного спостереження, метод дебатів, групового діалогу), інноваційного мистецького навчання (презентації відеодобірок, коментування відеоматеріалу, демонстраційно-образні), емоційні методи мотивації (створення ситуації успіху, заохочення, стимулююче оцінювання, вільний вибір завдання) та самомотивації, психологічні аутотренінги, пояснювально-ілюстративні, методи узагальнення, схематизації, перегруповування музично-хореографічної інформації, метод емоційно-сислового аналізу, метод інтерпретації просторово-часових елементів авторського тексту, вербалізації змісту хореографічного тексту, візуально-вербального діалогу, метод постановки хореографічних етюдів, варіативної розробки програми хореографічної постановки, танцювально-імітаційні етюди, метод побудови емоційної партитури танцю, безпосереднього і опосередкованого самоаналізу, метод оперативного самоконтролю, візуалізації музичного образу, відеофіксації міміки і пантоміміки, постановки пантомімічних і статичних етюдів з використанням образів, пластичні ігри-моделювання, методи самостимулювання, метод пластичного інтонування, візуально-пластичного втілення художнього образу, індивідуальної й групової візуально-пластичної імпровізації, театралізації музичних творів, створення драматургії хореографічної композиції, метод відеофіксації візуального контакту, самовипробування.

У результаті проведення формувального експерименту зафіксовано значне зростання кількісних та якісних показників рівнів сформованості означеного феномена, що дозволило виявити позитивну динаміку формування музично-сценічних умінь студентів експериментальної групи, про що свідчать наведені статистичні дані. Отримані результати доводять ефективність авторської експериментальної методики й доцільність її впровадження у процес фахового навчання майбутніх учителів музики і хореографії.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії. Подальших наукових розвідок потребують питання моніторингу музично-сценічних умінь, а також вивчення досвіду творчого втілення зарубіжних ідей щодо формування означеного феномена.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Лі Ян. Формування музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв у педагогічних навчальних закладах України та Китаю /Лі Ян //Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського: педагогічні науки: зб. наук. праць [за ред. проф. Т.Степанової. - № 4 (59). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. - С. 326-331.

2. Лі Ян. Діагностування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії у процесі комунікативно-артистичної діяльності /Лі Ян. //Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: зб. наук. праць [гол. ред. д.п.н., проф. С.О. Омельченко; відп. ред. д.п.н., проф. Л.Г.Гаврілова. Наукове електронне видання. – Вип. 7. – Слов'янськ: ДДПУ, 2018. – С. 71-74.

3. Лі Ян. Рівні сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії /Лі Ян. //Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського: педагогічні науки: зб. наук. праць [за ред. проф. Т.Степанової. – № 3 (62). – Том 2. – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. - С. 364-369.

4. Лі Ян. Експериментальне дослідження сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії. /Лі Ян //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. - Вип. 25 (30). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. – С. 42-45.

5. Лі Ян. Рівні сформованості музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії /Лі Ян. //Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського: педагогічні науки: зб. наук. праць [за ред. проф. Т.Степанової. – № 3 (62). – Том 2. – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. - С. 364-369.

Стаття в закордонному науковому виданні

6. Лі Ян. Педагогічні умови формування музично-сценічних умінь студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів /Лі Ян. //Методичка пракса: часопис за наставу и ученье [гл. уредник доц. др. Зорица Цветановић. –

Број 4. – Београд: Учительски факултет у Вранју и «Школска книга» ДОО у Београду, 2018. – С. 423-428.

Праці апробаційного характеру

7. Лі Ян. Використання фахових умінь у музично-ритмічній діяльності майбутніх учителів. /Лі Ян. //Сучасна мистецька освіта: Матеріали I Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського 20-23.03.2017 р. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – С. 136-137.

8. Лі Ян. Мотиваційно-орієнтаційний аспект формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії. /Лі Ян. //Сучасна мистецька освіта: Матеріали II Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського 15-16.03.2018 р. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. – С. 174-179.

9. Лі Ян. Когнітивно-пізнавальний конструкт музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії. /Лі Ян. //Сучасна мистецька освіта: Матеріали III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського 6-7.03.2019 р. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – С. 124-127.

АНОТАЦІЇ

Лі Ян. Формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2019.

У дисертації досліджено проблему формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки. Проаналізовано значення формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахового навчання. Основними підходами до формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії нами окреслено: системний, герменевтичний, особистісно-орієнтований, ціннісний, поліхудожній, акмеологічний, творчовиконавський.

Структура формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії охоплює чотири блоки компонентів: мотиваційно-пізнавальний, когнітивно-орієнтаційний, емоційно-корекційний, комунікативно-артистичний, кожен з яких характеризується певним змістом і виконує конкретні функції. Розроблено та впроваджено в експериментальну роботу педагогічні умови формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії, а саме: активізація навчальної діяльності

студентів за рахунок широкого використання інтерактивних технологій; створення ситуацій опосередкованого керівництва творчо-інтерпретаційною діяльністю учнів; актуалізація використання активно-дієвих методів фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Впровадження експериментальної методики формування музично-сценічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії у процес фахового навчання здійснювалось у відповідності до визначених етапів: спонукально-цільового, змістовно-оцінювального, сугестивно-регулювального, творчо-моделюючого. Порівняльний аналіз результатів експериментального дослідження дозволив виявити позитивну динаміку формування музично-сценічних умінь студентів експериментальної групи, що свідчить про ефективність експериментальної методики й доцільність її впровадження у процес фахового навчання майбутніх учителів музики і хореографії.

Ключові слова: музично-сценічні уміння, майбутні вчителі музики та хореографії, фахова підготовка, компонентна структура, методична модель.

Ли Ян. Формирование музыкально-сценических умений будущих учителей музыки и хореографии в процессе профессиональной подготовки.

– На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2019.

В диссертации исследована проблема формирования музыкально-сценических умений будущих учителей музыки и хореографии в процессе профессиональной подготовки. Проанализировано значение формирования музыкально-сценических умений будущих учителей музыки и хореографии в процессе профессионального обучения. Основными подходами к формированию музыкально-сценических умений будущих учителей музыкального искусства и хореографии обозначены: системный, герменевтический, личностно-ориентированный, ценностный, полихудожественного, акмеологический, творчески-исполнительский.

Структура формирования музыкально-сценических умений будущих учителей музыкального искусства и хореографии охватывает четыре блока компонентов: мотивационно-познавательный, когнитивно-ориентационный, эмоционально-коррекционный, коммуникативно-артистический, каждый из которых характеризуется определенным содержанием и выполняет конкретные функции. Разработаны и внедрены в экспериментальную работу педагогические условия формирования музыкально-сценических умений будущих учителей музыки и хореографии, а именно: активизация учебной деятельности студентов за счет широкого использования интерактивных технологий; создание ситуаций опосредованного руководства творческо-интерпретационной деятельностью учащихся; актуализация использования

активно-действенных методов профессионального обучения студентов факультетов искусств педагогических университетов.

Внедрение экспериментальной методики формирования музыкально-сценических умений будущих учителей музыки и хореографии в процесс профессионального обучения осуществлялось в соответствии с определенными этапами: побудительно-целевого, содержательно-оценочного, суггестивно-регулирующего, творчески моделирующего. Сравнительный анализ результатов экспериментального исследования позволили выявить положительную динамику формирования музыкально-сценических умений студентов экспериментальной группы, что свидетельствует об эффективности экспериментальной методики и целесообразности ее внедрения в процесс профессионального обучения будущих учителей музыки и хореографии.

Ключевые слова: музыкально-сценические умения, будущие учителя музыки и хореографии, профессиональная подготовка, компонентная структура, методическая модель.

Li Yang. Formation of musical and stage skills of future music and choreography teachers in the process of vocational training. - As a manuscript.

Thesis for a candidate of pedagogical sciences degree in specialty 13.00.02 - theory and methodology of musical education. - National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. - Kiev, 2019.

In the thesis the problem of the formation of musical and stage skills of future teachers of music and choreography in the process of professional training is investigated. The importance of the formation of musical and stage skills of future teachers of music and choreography in the process of vocational training is analyzed. The main approaches to the formation of musical and stage skills of future teachers of musical art and choreography are: systemic, hermeneutical, personality-oriented, valuable, polyartistic, acmeological, creative and performing.

The structure of the formation of musical stage skills of future teachers of musical art and choreography covers four blocks of components: motivational-cognitive, cognitive-orientational, emotional-corrective, communicative-artistic, each of which is characterized by a specific content and performs specific functions. The pedagogical conditions for the formation of musical and stage skills of future music and choreography teachers were developed and introduced into experimental work, namely: the activation of students' learning activities through the extensive use of interactive technologies; the creation of situations of indirect guidance of the creative and interpretive activities of students; actualization of the use of active-effective methods of vocational training of students of the faculties of arts at pedagogical universities.

The introduction of an experimental methodology for the formation of musical and stage skills of future music teachers and choreography in the process of vocational training was carried out in accordance with certain stages: incentive-targeted, substantive-evaluative, suggestive-adjusting, creatively modeling. A comparative analysis of the results of an experimental study revealed the positive

dynamics of the formation of musical-stage skills of the students of the experimental group, which indicates the effectiveness of the experimental methodology and the feasibility of its introduction into the process of professional training of future music and choreography teachers.

Key words: musical and stage skills, future teachers of music and choreography, vocational training, component structure, methodical model.